

УДК 657.44: 332.872.4

Монастирська Т. Б.

Тернопільський національний економічний університет

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОСББ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИТРАТ

Досліджено теоретичні питання облікового забезпечення діяльності об'єднання співвласників багатоквартирного будинку в частині витрат. Здійснено групування видів витрат ОСББ в залежності від виду діяльності. Розроблені практичні рекомендації обліку витрат.

Ключові слова: ОСББ, витрати, цільове фінансування, облік, управління.

Постановка проблеми. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) – це організація, що створена власниками для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання неподільного та загального майна. При виконанні своїх основних функцій, які мають бути детально вписані у статуті, об'єднання має забезпечити належне утримання та використання неподільного і загального майна, своєчасне надходження коштів для сплати всіх платежів, передбачених законодавством. Здійснюючи це, ОСББ несе низку витрат, від правильного управління якими залежить фінансовий результат діяльності самого об'єднання, який в свою чергу безпосередньо впливає на добробут мешканців житлового будинку зокрема та на стан збереження житлового фонду країни загалом, а тому питання оптимального планування та використання наявних в ОСББ коштів та здійснення грамотного обліку понесених витрат є актуальними для дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання витрат (їх сутність, теоретичні та практичні аспекти обліку, класифікація тощо) широко досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема вони представлені у наукових збірках Ф.Ф. Бутинця, В.В. Сопка, З.В. Задорожного, Я.Д. Крупки, М.В. Кужельного, Р. Ентоні. Особливостям організації та методології бухгалтерського обліку у житлово-комунальній сфері приділяли увагу В.П. Полуянов, Н.О. Гура, Н.М. Лисенко, В.В. Погорелова, О. Хамадюк. Враховуючи нормативну визначеність ОСББ як неприбуткових організацій, варто зазначити недостатню увагу науковців до особливостей їх обліку та відсутність нормативного забезпечення бухгалтерського обліку, яке б враховувало особливості їх діяльності. Тому невирішеною залишається проблема вивчення обліку витрат таких організацій та управління ними для досягнення місії функціонування ОСББ – збереження та покращення якості обслуговування й утримання житлового фонду.

Метою роботи є визначення основних аспектів організації обліку витрат об'єднань співвласників багатоквартирних будинків для їх оптимізації та забезпечення ефективної діяльності цих об'єднань.

Виклад основного матеріалу. З точки зору ведення бухгалтерського обліку розрізняють два види неприбуткових організацій. Перша група – бюджетні установи, для яких порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності встановлений Державною казначейською службою України. Вони здійснюють свою діяльність за рахунок бюджетів різних рівнів. Друга група – це всі інші неприбуткові організації. Вони підпадають під дію Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»

від 16.07.1999 р. № 996-XIV, Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291 та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО).

ОСББ – це неприбуткова організація другої групи, юридична особа, яка здійснює діяльність, передбачену статутними документами, має самостійний баланс, поточні рахунки в установах банків, печатку. Діяльність ОСББ не передбачає отримання прибутку. Навіть якщо ОСББ здійснює підприємницьку діяльність, то отриманий прибуток воно спрямовує виключно на виконання своїх статутних завдань.

Зазначимо, що П(С)БО в основному розроблені для підприємств, які здійснюють діяльність, спрямовану на отримання прибутку, оскільки основні поняття бухгалтерського обліку та фінансової звітності (активи, зобов'язання, власний капітал, витрати, доходи) мають прив'язку до економічних вигод. Проте діяльність неприбуткових організацій, в тому числі і ОСББ, не передбачає отримання економічних вигод, а тому при визнанні та оцінці вищезазначених елементів у даних організації можуть виникати певні неузгодженості.

Неприбуткові організації можуть використовувати План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: інструкція від 30.11.1999 р. № 291 (загальний План рахунків), або План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, визначений в інструкції від 19.04.2001 р. № 186 (спрощений План рахунків).

Основні вимоги до визнання, складу й оцінки витрат викладені в П(С)БО 16 «Витрати». Для відображення витрат на рахунках бухгалтерського обліку Планом рахунків передбачені 2 класи: 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності». Причому, якщо застосування рахунків класу 9 для підприємств є обов'язковим, то для неприбуткових організацій, а відповідно й для ОСББ, зроблений виняток, а саме вони на свій вибір можуть вести облік витрат із застосуванням рахунків або тільки класу 8, або тільки класу 9, або рахунків обох класів одночасно [10]. Такий вибір ОСББ відображає в обліковій політиці. Зазначимо, що науковці [2, 4, 14], більш схильні до використання класу 8 з метою спрощення обліку.

Відповідно до законодавства [6], витратами звітного періоду визнають або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, внаслідок якого зменшується власний капітал (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно визначені.

Важливість правильного обліку витрат для ОСББ полягає в тому, що витрати – це один з найважливіших показників фінансово-господарської діяльності ОСББ, оскільки на його підставі можна визначити, як дотримується виконання кошторису організацією. Всі витрати ОСББ – це витрати, пов'язані із належним утриманням будинку та прибудинкової території, проведенням поточного і капітального ремонту спільного майна. З цієї позиції їх доцільно розглядати з точки зору видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової із використанням 9 класу рахунків.

Для ОСББ операційна діяльність – це основна, статутна діяльність. Витрати цього виду діяльності формують собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Оскільки ОСББ, відповідно до законодавства, не виробляє товарів та не надає послуг, тому в нього буде відсутня собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг та, відповідно, субрахунки до рахунку 90 «Собівартість реалізації». Лише у разі, коли об'єднання є колективним замовником комунальних послуг, воно буде мати в своїй обліковій системі субрахунки до рахунку 90. З цієї причини будуть відсутні і витрати на збут (однойменний рахунок 93), оскільки вони пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг).

Адміністративні витрати в ОСББ це витрати, що необхідні для фінансування управління спільним майном, а саме:

- загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення зборів засновників, членів ОСББ);
- заробітна плата бухгалтера, директора, паспортиста тощо, витрати на їх службові відрядження (на зустрічі голів ОСББ), на навчання тощо;
- витрати на утримання власних основних засобів ОСББ, інших власних матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда (наприклад газонокосарки, поливального апарату), страхування спільного майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення (сходових майданчиків, коридорів, підвальних приміщень, даху), охорона території ОСББ);
- винагороди за професійні послуги (юридичні консультації, аудиторські перевірки обліку та звітності, послуги з оцінки майна);
- витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс);
- витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (наприклад, плата за оренду прибудинкової земельної ділянки, екологічний податок, транспортний податок у разі придбання авто, сплата податків із заробітної плати працівників тощо);
- плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, в яких обслуговується ОСББ;
- інші витрати загальногосподарського призначення.

Формування адміністративних витрат обліковують за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати».

До інших операційних витрат в ОСББ включають: собівартість реалізованих виробничих запасів, суму безнадійної дебіторської заборгованості (членів та не членів об'єднання), відрахування до резерву сумнівних боргів, нестачі й втрати від

псування цінностей, визнані штрафи, пеня, неустойка, інші витрати операційної діяльності.

Саме субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності» ОСББ можуть використовувати для обліку витрат на утримання спільного майна, проте із обов'язковою деталізацією субрахунків другого порядку. Кількість таких субрахунків залежить від способу виконання ОСББ своїх основних функцій, які можуть бути реалізовані двома шляхами:

- перший: ОСББ замовляє послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій у житлово-експлуатаційній організації або управлінській компанії шляхом укладення договорів і здійснює лише контроль за їх своєчасністю та повнотою надання;

- другий: ОСББ певні види робіт (прибирання внутрішньобудинкових приміщень, прибудинкової території; ліквідація пошкоджень покрівель, дерев'яних конструкцій і стolarsких виробів та інших елементів будинку, озеленення прибудинкової території, поливання дворів, клумб і газонів, прибирання і вивезення снігу, посипання частини прибудинкової території, призначеної для проходу та проїзду, протижелезними сумішами, експлуатація номерних знаків на будинках, освітлення місць загального користування і підвалів та підкачування води тощо) виконує самостійно (за рахунок найманих працівників або силами членів об'єднання), а частину (технічне обслуговування внутрішньобудинкових систем; систем пожежогаасіння та димовидалення; енергозабезпечення; вивезення побутових відходів; санітарна обробка приміщень (дезінфекція, дератизація), енергопостачання ліфтів, періодична перевірка, обслуговування і ремонт квартирних засобів обліку води та теплової енергії, у тому числі їх демонтаж, транспортування та монтаж після перевірки тощо) замовляє у спеціалізованих підприємств.

Слід сказати, що повний перелік послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, які ОСББ надає своїм членам, наведено в додатку до Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 01.06.11 р. № 869.

Враховуючи цей перелік послуг [7], ОСББ визначає величину плати за утримання будинків і споруд та прибудинкових територій в розрахунок на 1 м², оскільки, відповідно до законодавства [12], кожний член об'єднання одночасно бере на себе зобов'язання вносити свою частку до загальних витрат, яких потребують утримання будинку та прибудинкової території, яка має бути пропорційною до загальної площі приміщень, що належать мешканцеві будинку. Для цього визначають загальну суму планових витрат по цілому будинку за цілий рік (квартал, місяць), віднімають від неї суму планових надходжень за цілий рік (квартал, місяць) та ділять на загальну площу житлових і нежитлових приміщень будинку і на 12 місяців (3 місяці). Отриманий показник множать на загальну площу квартири.

Величина плати за утримання будинків і споруд та прибудинкових територій різна в кожному ОСББ та залежить від багатьох чинників (рис. 1).

Чинний План рахунків бухгалтерського обліку не передбачає окремого рахунку для обліку витрат на надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, а тому враховуючи перелік послуг, які ОСББ безпосередньо надає на практиці, ОСББ має відкрити субрахунки до рахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності», назвавши їх відповідно до назви послуг (рис. 2).

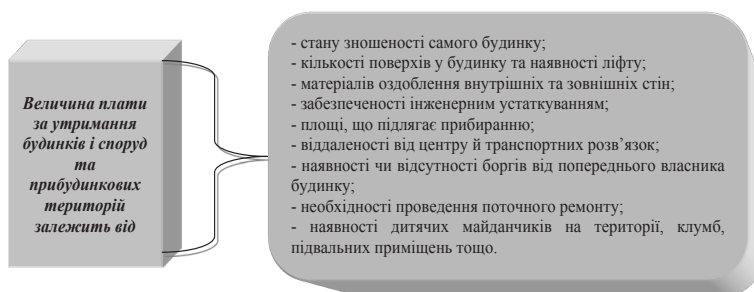

Рис. 1. Чинники впливу на величину плати за утримання будинків та прибудинкових територій в ОСББ

Примітка. Складено автором.

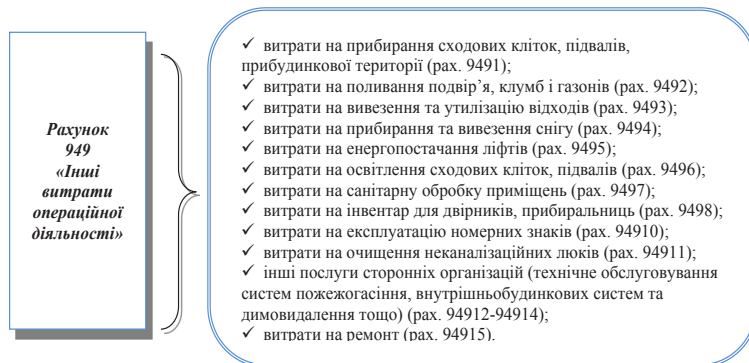

Рис. 2. Субрахунки для обліку витрат на надання послуг з утримання будинків та прибудинкових територій в ОСББ

Примітка. Складено автором за [7].

Формуючи вищеназвані субрахунки, бухгалтер об'єднання повинен розуміти, що вони матимуть в собі три складові: заробітну плату (основну та додаткову, включаючи премії та різного роду заохочення, та пов'язані із нею виплати: відпускні, лікарняні, компенсації) обслуговуючого персоналу (двірників, охоронців, садівників, прибиральниць, можливо консьєржа і т. д.), відрахування внесків до пенсійного фонду (єдиний соціальний внесок) та витрати на матеріали та інвентар (миючі засоби, відра, мітли, швабри, лопати; спецодяг,

придбання піску та солі у зимовий період; можливо придбання шлагбауму, огорожі для прибудинкової території тощо). Чисельність обслуговуючого персоналу в ОСББ визначають враховуючи три фактори: площу будинку та прибудинкової території, норми обслуговування на одного працівника, встановлені органами місцевого самоврядування, та фінансову спроможність об'єднання.

Важливим при обліку витрат в ОСББ є облік витрат на здійснення поточного ремонту, потреба в якому виникає досить часто і який полягає в систематичному виконанні робіт для запобігання передчасному зношенню будинку та мереж, для усунення поломок конструкцій та інженерного обладнання будинку. Вчасне виконання таких робіт – одна з найважливіших передумов правильної експлуатації житлового фонду. Розрізняють три типи ремонтних робіт (табл. 1).

Для обліку витрат на ремонт можна відкрити відповідні субрахунки (949151 «Інші операційні витрати: витрати на поточний ремонт», 949152 «Інші операційні витрати: витрати на капітальний ремонт», 949153 «Інші операційні витрати: витрати на технічне обслуговування»). Важливим є те, що витрати на поточний ремонт та технічне обслуговування закладають у плату на утримання будинків та будинкових споруд, а витрати на капітальний ремонт погашають за допомогою коштів, що накопичуються (повинні накопичуватися) на ремонтному фонді в ОСББ.

Слід обов'язково наголосити, що всі ці витрати здійснюються за кошти, які мають цільове призначення, а тому розрахунок їх суми чітко прописується в кошторисі об'єднання на поточний рік та затверджується загальними зборами. Їх виконання постійно контролює ревізійна комісія ОСББ.

Окрім операційної діяльності ОСББ може здійснювати і фінансову діяльність (яка призводить

Таблиця 1

Типи ремонтних робіт

Характер роботи	Зміст ремонтної роботи
Технічне обслуговування житлових будівель	комплекс робіт, спрямованих на підтримку справності елементів будівель чи заданих параметрів та режимів роботи технічного обладнання. Включає в себе: - загальні огляди (передбачають комплексне обстеження комісією елементів приміщень будинку, а також їх зовнішнього благоустрою з метою визначення технічного і санітарного стану, виявлення несправностей і прийняття рішень щодо їх усунення, а також визначення готовності будинків до експлуатації в наступний період); - профілактичне обслуговування будинків (полягає в усуненні дрібних несправностей елементів будинків з метою забезпечення їх безперебійної роботи, а також попередження порушень санітарно-гігієнічних вимог до приміщень будинків, налагодження та регулювання окремих видів технічних пристроїв); - позапланові огляди (передбачають огляд окремих елементів будинку або приміщень після злив, ураганих вітрів, сильних снігопадів, повеней та інших явищ стихійного характеру, що викликають uszkodження окремих елементів будинків, а також у разі аварій на зовнішніх комунікаціях чи при виявленні деформації конструкцій і несправності інженерного обладнання, що порушують умови нормальної експлуатації).
Поточний ремонт будинку	комплекс ремонтно-будівельних робіт, який передбачає систематичне та своєчасне підтримання експлуатаційних якостей та попередження передчасного зносу конструкцій і інженерного обладнання.
Капітальний ремонт будинку	комплекс ремонтно-будівельних робіт, який передбачає заміну, відновлювання та модернізацію конструкцій і обладнання будівель у зв'язку з їх фізичною зношеністю та руйнуванням, поліпшення експлуатаційних показників, а також покращення планування будівлі і благоустрою території без зміни будівельних габаритів об'єкта. Передбачає комплексне усунення несправностей будинку та обладнання, зміну, відновлення або заміну їх на більш довговічні й економічні, поліпшення експлуатаційних показників житлового фонду, здійснення технічно можливої й економічно доцільної модернізації жилих будинків з установленням приладів обліку тепла, води, газу, електроенергії і забезпечення раціонального енергоспоживання.

Примітка. Складено автором за даними [8]

до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства [5]) та відповідно нести фінансові витрати (однойменний рахунок 95) на проценти (за користування кредитами, за користування основними засобами на умовах фінансової оренди тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями (крім фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів [5]).

Законодавство [12] також дозволяє ОСББ виступати учасником (засновником) товариства з обмеженою відповідальністю, що також може призводити до певних витрат (рахунок 96 «Втрати від участі в капіталі» та 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»), проте у практиці діяльності українських ОСББ такі операції не поширені.

В діяльності ОСББ може мати місце інвестиційна діяльність (придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [5]) та відповідно інші витрати (однойменний рахунок 97). Зокрема ОСББ може нести втрати від зменшення корисності необоротних активів та від безоплатної передачі необоротних активів; витрати, пов'язані із уцінкою необоротних активів і фінансових інвестицій; на ліквідацію необоротних активів (розбирання, демонтаж тощо) та їх списання, інші витрати діяльності.

Всі вище перелічені витрати, пов'язані із основною, статутною, неприбутковою діяльністю

ОСББ, а тому здійснюються за рахунок коштів, отриманих ОСББ, як цільове фінансування, і в межах їх суми.

Проте ОСББ може здійснювати діяльність, яка здатна приносити оподатковуваний дохід, який може бути використаний виключно на виконання статутних функцій, а не для розподілу між членами ОСББ. Цього об'єднання може досягнути шляхом здачі в оренду спільного майна (підвальних приміщень, горищ, зовнішніх стін будинку для розміщення на ньому реклами, прибудинкової території для розміщення банерів). Відповідно при цьому об'єднання понесе витрати, пов'язані із отриманням таких доходів. Це будуть витрати на комунальні платежі, що будуть повністю відшкодовуватися орендарем, та адміністративні витрати, які, по можливості, необхідно розподіляти, орієнтуючись на величину отриманих доходів у загальній сумі цільового фінансування.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження обґрунтовує важливість правильного обліку витрат в ОСББ для виконання їх статутної діяльності та аргументує необхідність здійснення обліку витрат в залежності від видів діяльності із використанням дев'ятого класу рахунків, що робить наочнішою картину відображення в обліку ОСББ усіх можливих господарських операцій. Оскільки витрати в ОСББ здійснюються за рахунок цільового фінансування, то дослідження його особливостей та видів становитиме проблемне поле подальших наукових досліджень.

Список літератури:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 640 с.
2. Гура Н. Методологія бухгалтерського обліку в ОСББ / Н. Гура // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 11. – С. 17-26.
3. Ентони Р. Учет: ситуации и примеры. / Р. Ентони, Дж.Рис. [Пер. с англ. под. ред. А.М. Петрачкова]. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 560 с.
4. Журавель Н. Облік в ОСББ за всіма правилами / Журавель Н. // Баланс. – 2011. – № 69.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.99 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
7. Порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій від 01.06.11р. № 869 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/869-2011>.
8. Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій від 17.05.2005о. № 76 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05>.
9. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
10. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: інструкція від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
11. Про затвердження зпрошеного Плану рахунків бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01>.
12. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29.11.2001 р. 2866-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>.
13. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч посібник. – [3-тє вид., перероб. і доп.] / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.
14. Хамадюк О. Бухгалтерський та податковий облік в ОСББ / О. Хамадюк // Дебет-кредит. – 2006. – № 32. – С. 16-22.

Монастырская Т. Б.

Тернопольский национальный экономический университет

УЧЕТНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОСМД: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРИКЛАДНЫЕ АСПЕКТЫ РАСХОДОВ

Резюме

Исследованы теоретические вопросы учетного обеспечения деятельности объединения совладельцев многоквартирного дома в части расходов. Осуществлено групуирование видов расходов ОСББ в зависимости от вида деятельности. Разработаны практические рекомендации учета расходов.

Ключевые слова: ОСББ, расходы, целевое финансирование, учет, управление.

Monastyrska T. B.

Ternopil National Economic University

ACCOUNTING MAINTENANCE OF CONDOMINIUM ACTIVITY: THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF EXPENSES

Summary

The theoretical questions of the registration providing of activity of condominium are investigational in part of charges. Grouping of types of charges of condominium is carried out depending on the type of activity. Practical recommendations of account of charges are developed.

Key words: condominium, charges, single-sourcing, account, management.

УДК 336.225.64:657.432:336.564(477)

Проскуріна Н. М.

Запорізький національний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ НАРАХУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ

Досліджені теоретико-практичні питання зміни об'єкту оподаткування податком на прибуток підприємств України задля уникнення кризи неплатежів, погіршення фінансового стану підприємства та втрати підприємством ліквідності та платоспроможності. Запропоновано процедуру обчислення валового доходу до оподаткування через формулу його розрахунку.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, прострочена дебіторська заборгованість, платоспроможність, податок на прибуток.

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується значним уповільненням платіжного обороту, що викликає зростання дебіторської заборгованості на підприємствах. Тому важливим є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної інкасації боргу.

Послаблення розрахункових умов, що збільшує дебіторську заборгованість покупців, впливає на обсяг оборотних засобів, що має підприємство, а якщо брати до уваги податковий тиск з боку держави, постає важливе питання де брати оборотні кошти та як уникнути податкових платежів із тих ресурсів, які ще реально підприємство не отримало та які вже відобразило в своєму обліку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження процесів управління дебіторською заборгованістю, особливостей її формування та інкасації зробили такі вчені: М. Бандурка, І. Бернар, І. Бланк, А. Борисов, Л. Бражнікова, Л. Коваленк, Е. Козлова, Ж. К. Коллі, М. Коробов, М. Кужельний, А. Крушевський, О. Лаврушин, Г. Москалю, Т. Момот, С. Мочерний, Л. Ремньова, В. Торкатюк та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У більшості існуючих наукових праць, присвячених питанням управління дебіторською заборгованістю, в повній мірі не досліджені теоретико-методичні положення та практичні аспекти щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управління дебіторською заборгованістю в контексті на підприємствах податкового законодавства. Відсутній визначення цього організаційно-економічного механізму управління.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розробка практичних рекомендації щодо удосконалення обліку дебіторської заборгованості на рівні підприємств на підставі вивчення стану та критичного аналізу діючої в Україні практики обліку

дебіторської заборгованості в контексті податкового законодавства.

Завданням стало визначення проблеми в існуючій системі оподаткування податку на прибуток підприємства в частині дебіторської заборгованості та обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні поширеною причиною втрати підприємствами ліквідності та платоспроможності є криза неплатежів. Криза неплатежів – це різновид фінансової кризи, що має системний характер і через яку велика кількість підприємств не може розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Ця проблема виникає через зниження активності підприємств під час фінансової кризи. При зменшенні активності підприємство отримує менший дохід та скорочується кількість грошових потоків, а ліквідність активів господарюючого суб'єкта знижується. У зв'язку з тим, що підприємства не одержують своєчасно оплату за надані товари та послуги, виникає ланцюгова реакція неплатежів, що призводить до утворення дебіторської заборгованості та затримки розрахунків з кредиторами.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату [1].

Господарська практика свідчить, що на розрахунки з покупцями за відвантажену продукцію (виконані роботи і надані послуги) припадає більш як 80% загального обсягу дебіторської заборгованості підприємств, що робить її основним об'єктом фінансового управління [2].

В економічно розвинених країнах заходу нормальною вважають частку дебіторської заборгованості в активах підприємства близько 20%. Про такі показники на підприємствах України можна лише мріяти. Як свідчать статистичні дані, фактичний розмір дебіторської заборгованості на більшості вітчизняних підприємств не менший за 50% [3].

Згідно даних Державної служби статистики України дебіторська заборгованість на підприєм-